

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

No 29 - I

«29» օգոստոսի 2022

2022-2023 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒՄ ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՓՈՐՁԱՐԿԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ 7-ՐԴ ԵՎ 10-ՐԴ
ՊԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ «ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ
ԾՐԱԳՐԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ

1. Հաստատել 2022-2023 ուսումնական տարում ՀՀ Տավուշի մարզի հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում փորձարկելու նպատակով «Համաշխարհային պատմություն» առարկայի 7-րդ և 10-րդ դասարանների լրամշակված ծրագրերը՝ համաձայն հավելվածի:

Վ. ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ

8/29/2022

Հավելված

Հավելված

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի

2022 թվականի օգոստոսի 29-ի N 28-Ն հրամանի

**ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ
7-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ**

1. Քաղաքակրթությունների առաջացումը Հին Արևելքում:
2. Անտիկ քաղաքակրթություններ. Հին Հունաստան, Հռոմ:
3. Միջնադարյան քաղաքակրթությունների զարգացման ուղին Արևմուտքում և Ամերիկայում:
4. Միջնադարյան քաղաքակրթությունների զարգացման ուղին Արևելքում:

Թեմա 1
Քաղաքակրթությունների առաջացումը Հին Արևելքում:
Նպատակ
Ձևավորել հնագույն քաղաքակրթությունների անցած ուղին վերլուծելու և մեկնաբանելու հմտություն, առօրյա հասարակությունների վրա ունեցած ազդեցությունը գնահատելու կարողություն:
Ուսումնասիրման հարցեր
<ul style="list-style-type: none">• Ո՞րոնք են Հին Արևելքի քաղաքակրթությունների առանձնահատկությունները:• Ինչպե՞ս են մեր նախնիների ստեղծած մշակութային արժեքներն արտահայտվում մեր օրերում, ինչքանո՞վ են դրանք արդիական:• Կարևո՞ր է պահպանել նախնիներից մեզ հասած մշակութային արժեքները, ինչո՞վ:

Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Քաղաքակրթություն	Կառավարում Փոխկապակցվածություն
Վերջնարդյունք	
<p>7.1.1. Ներկայացնի հնագույն քաղաքակրթությունները, դրանց ձևավորման ու զարգացման ընթացքը, առանձնահատկությունները համեմատի միմյանց հետ:</p> <p>7.1.2. Վերլուծի և համակարգի հնագույն քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, հասարակական համատեքստում:</p> <p>7.1.3. Ուսումնասիրի հին քաղաքակրթությունների կողմից ժամանակի մարտահրավերները հաղթահարելու գործընթացները՝ դիտարկելով այն որպես հասարկության զարգացման կարևոր բաղադրիչ:</p> <p>7.1.4. Քնահատի հնագույն քաղաքակրթությունների ազդեցությունը արդի հասարակությունների վրա:</p>	
Թեմայի բովանդակությունը	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Հին եգիպտական քաղաքակրթությունը: 2. Միջագետքյան քաղաքակրթությունը: 3. Խեթական թագավորություն, Աքեմենյան Իրան: 4. Չինաստան, Հնդկաստան: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> • Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով • Դեպքի ուսումնասիրություն • 3D մոդելով միջավայրի ստեղծում • Սահիկաշարի պատրաստում • Ալբոմների, թղթապանակների ստեղծում • Ուսումնասիրելով իր համայնքը հավաքագրի և ամբողջացնի հնագույն քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները: 	<p>Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, ընդհանրությունները, առանձնահատկությունները՝ որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Աշխարհագրություն-Քաղաքակրթությունների զարգացման աշխարհագրական միջավայրի ազդեցությունը:</p> <p>Լեզու, գրականություն - Պատմական տեքստերի ընթերցում:</p> <p>Մաթեմատիկա - Հաշվարկներ:</p> <p>Արվեստ - Պատմության արտացոլանքը:</p> <p>ՏՀՏ-սահիկաշարի ստեղծման, տեքստային խմբագրիչներով աշխատելու հմտություններ:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 2, Հ 8, Հ 15, Հ 17, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ 44,	

Թեմա 2	
Անտիկ քաղաքակրթություններ. Հին Հունաստան, Հռոմ	
Նպատակ	
Ձևավորել անտիկ քաղաքակրթության կազմավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները վերլուծելու, նորարությունների ունեցած դերը ժամանակակից աշխարհի վրա ցույց տալու և գնահատելու հմտություն:	
Ուսումնասիրման հարցեր	
<ul style="list-style-type: none"> • Ո՞րոնք են անտիկ քաղաքակրթությունների առանձնահատկությունները: • Ո՞րն է անտիկ քաղաքակրթության ներդրումը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ: • Արդյո՞ք հնարավոր է պատկերացնել արդի աշխարհի զարգացումը առանց անտիկ քաղաքակրթության: 	
Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Գլոբալ փոխազդեցություն	Ժամանակ, տեղ, տարածություն, Չարգացում
Վերջնարդյունք	
<p>7.2.1. Վերլուծի անտիկ քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման գործընթացները, առանձնահատկությունները համեմատի միմյանց հետ:</p> <p>7.2.2. Վերլուծի այն գործընթացները և գաղափարները, որոնք հանգեցրին անտիկ քաղաքակրթությունների կործանմանը:</p> <p>7.2.3. Ուսումնասիրի անտիկ քաղաքակրթությունների կողմից ժամանակի մարտահրավերները հաղթահարելու գործընթացները՝ դիտարկելով այն որպես հասարկության զարգացման կարևոր բաղադրիչ:</p> <p>7.2.4. Գնահատի անտիկ քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները և ազդեցությունը արդի հասարակությունների վրա:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Հունական քաղաքակրթության սկիզբը, զարգացումը, անկումը: 2. Հունական քաղաքակրթության քաղաքական, տնտեսական, հասարակական և մշակութային կյանքը: 3. Հունական քաղաքակրթության ձեռքբերումներն ու ազդեցությունը ժամանակակից աշխարհի վրա: 4. Հռոմեական քաղաքակրթության սկիզբը, զարգացումը, անկումը: 5. Հռոմեական պետության քաղաքական, տնտեսական, հասարակական և մշակութային կյանքը: 6. Հռոմեական քաղաքակրթության ձեռքբերումներն ու ազդեցությունը ժամանակակից աշխարհի վրա: 7. Հելլենիստական աշխարհ. մշակութային ժառանգություն, համաշխարհայնացման 	

առաջին փորձերը:	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> • Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով • Դեպքի ուսումնասիրություն • Սահիկաշարի պատրաստում • Բանավեճ • Դերային խաղ • Համագործակցային աշխատանք • Նախագծային աշխատանք 	Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ Անհատի դերը և գործունեության պատմության հոլովվածությունը: Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահոշակելու, պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն - Բարսեղի ճանաչում: Հայոց լեզու և գրականություն - Հունական առասպելները, տեքստերի ընթերցում: Արվեստ - Հունական արվեստի առանձնահատկությունների ուսումնասիրում. նկարչություն, երաժշտություն, պար: Մաթեմատիկա – Ձեռքբերումները՝ հաշվարկները, չափումները: Հասարակագիտություն – կառավարման համակարգերի ուսումնասիրում: ՏՀՏ -սահիկաշարի պատրաստման, տեքստային խմբագրիչներով աշխատելու հմտություններ:	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնադրյունքների հետ	
Հ 2, Հ 8, Հ 15, Հ 17, Հ 25, Հ 27, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ 39, Հ 44,	

Թեմա 3
Միջնադարյան քաղաքակրթությունների զարգացման ուղին Արևմուտքում և Ամերիկայում
Նպատակ
Ձևավորել Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման և անկման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները վերլուծելու, դրանց ունեցած ներդրումն արդի աշխարհում գնահատելու հմտություն:
Ուսումնասիրման հարցեր
<ul style="list-style-type: none"> • Ո՞րոնք են Արևմտյան Եվրոպայի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների առանձնահատկությունները: • Ի՞նչ ներդրում են ունեցել Արևմտյան Եվրոպայի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունները համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ: • Արդյոք հնարավոր է պատկերացնել արդի աշխարհի զարգացումը առանց

Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթության:	
Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Փոփոխություն	Հարաբերություններ Պատճառ-հետևանք
Վերջնարդյունք	
<p>7.3.1.Վերլուծի Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման զարգացման առանձնահատկություններն ու օրինաչափությունները:</p> <p>7.3.2.Հետազոտի և ներկայացնի Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների անկման պատճառները:</p> <p>7.3.3.Համեմատի Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների քաղաքական, տնտեսական, հասարակական և մշակութային կյանքի առանձնահատկությունները:</p> <p>7.3.4.Գնահատի Արևմուտքի և Ամերիկայի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ունեցած ներդրումը արդի աշխարհի ձևավորման վրա:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. «Ժողովուրդների մեծ գաղթը» և Արևմտահռոմեական կայսրության անկումը. նոր պետությունների առաջացումը: 2. Արևելահռոմեական կայսրությունը (Բյուզանդիա): 3. Ռուսական պետություն: 4. Խաչակրաց արշավանքները և դրանց հետևանքները: 5. Անգլիան միջնադարում 6. Ֆրանսիան միջնադարում 7. Գերմանիան միջնադարում 8. «Ամերիկյան մինչկոլումբոսյան» քաղաքակրթությունները: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> • Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով, աղբյուրների ուսումնասիրություն • Հիմնախնդիրների հետազոտում • Սահիկաչարի, թղթապանակի, ստեղծում • Փաստավավերագրական ֆիլմերի դիտում • Էքսկուրսիա վիրտուալ թանգարաններում 	<p>Համաշխարհայնացում Հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Աշխարհագրություն - Զաղաքական և ֆիզիկական քարտեզ:</p> <p>Հասարակագիտություն - Զաղաքական համակարգեր:</p> <p>Գրականություն - Տեքստերի ուսումնասիրում ու վերլուծում, մասնավորապես՝ արաբական և հնդկական մաթեմատիկական դպրոցների վերաբերյալ:</p>	

Մաթեմատիկա - Հաշվարկներ և խնդիրների կազմում:
ՆՉՊ - Բանականների կառուցվածքի, զենքի տեսակների ուսումնասիրում:
Արվեստ - Քաղաքակրթությունների տարբերությունների արտացոլումն արվեստում:
ՏՀՏ- սահիկաշարի պատրաստման, տեքստային խմբագրիչներով աշխատելու հմտություններ:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ 2, Հ 8, Հ 15, Հ 17, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ 44,

Թեմա 4

Միջնադարյան քաղաքակրթությունների զարգացման ուղին Արևելքում

Նպատակ

Ձևավորել Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման և անկման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները վերլուծելու, դրանց ունեցած ներդրումն արդի աշխարհում գնահատելու հմտություն:

Ուսումնասիրման հարցեր

- Ո՞րոնք էին Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների առանձնահատկությունները:
- Ո՞րոնք են Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ներդրումը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ:
- Արդյո՞ք հնարավոր է պատկերացնել արդի աշխարհի զարգացումն առանց Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների:

Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Համակարգ	Նորարարություն Հեռանկար

Վերջնարդյունք

- 7.4.1. Վերլուծի Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման առանձնահատկություններն ու օրինաչափությունները:
- 7.4.2. Հետազոտի և ներկայացնի Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների անկման պատճառները:
- 7.4.3. Համեմատի Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների քաղաքական, տնտեսական, հասարակական և մշակութային կյանքի առանձնահատկությունները:
- 7.4.4. Գնահատի Արևելքի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ունեցած ներդրումն արդի աշխարհի ձևավորման վրա:

Թեմայի բովանդակություն

- 1. Արաբական խալիֆայություն:

<ol style="list-style-type: none"> 2. Մոնղոլական արշավանքները և «Եվրասիական» տերության ստեղծումը: 3. Չինական քաղաքակրթությունը միջնադարում: 4. Հնդկաստանը միջնադարում: 5. Ճապոնիան միջնադարում: 6. Թուրքական պետությունը միջնադարում: 7. Պարսկական պետությունը միջնադարում: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> ● Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով, աղբյուրների ուսումնասիրություն: ● Հիմնախնդիրների հետազոտում: ● Սահիկաչարի, թղթապանակի, ստեղծում ● Փաստավավերագրական ֆիլմերի դիտում ● Էքսկուրսիա վիրտուալ թանգարաններում 	<p style="text-align: center;">Ժամանակ և տարածություն</p> <p>Պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Աշխարհագրություն - Զաղաքական և ֆիզիկական քարտեզ:</p> <p>Հասարակագիտություն - Զաղաքական համակարգեր:</p> <p>Գրականություն - Տեքստերի ուսումնասիրում ու վերլուծում, մասնավորապես՝ արաբական և հնդկական մաթեմատիկական դպրոցների վերաբերյալ:</p> <p>Մաթեմատիկա - Հաշվարկներ և խնդիրների կազմում:</p> <p>ՆՁՊ - Բանակների կառուցվածքի, զենքի տեսակների ուսումնասիրում:</p> <p>Արվեստ - Զաղաքակրթությունների տարբերությունների արտացոլումն արվեստում:</p> <p>ՏՀՏ- սահիկաչարի պատրաստման, տեքստային խմբագրիչներով աշխատելու հմտություններ:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնադրյունքների հետ	
Հ 2, Հ 8, Հ 15, Հ 17, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ 44	

**ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
10-ԸՂ ԴԱՍԱՐԱՆ**

1. Պատմությունն ու ես
2. Հին Արևելքի քաղաքակրթությունները
3. Անտիկ քաղաքակրթությունները
4. Հին աշխարհի մայրամուտը և Նորի սկզբնավորումը
5. Չարագացած և Ուշ միջնադար
6. Նոր աշխարհի հասարակական և մշակութային նկարագիրը

Թեմա 1	
Պատմությունն ու ես	
Նպատակ	
Ձևավորել պատմության փուլաբաժանումները դասակարգելու, պատմական աղբյուրները ճանաչելու, վերլուծելու, քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները գնահատելու կարողություն:	
Վերջնարդյունք	
<p>10.1.1. Դասակարգի պատմության փուլաբաժանումները, մեկնաբանի պատմական գործընթացները:</p> <p>10.1.2. Մեկնաբանի «քաղաքակրթություն» եզրույթը, դասակարգի քաղաքակրթության տիպերը:</p> <p>10.1.3. Վերլուծի և գնահատի քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները:</p> <p>10.1.4. Մեկնաբանի և համատեքստում կիրառի պատմական եզրույթները, վերլուծի պատմական աղբյուրները:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> Ի՞նչ է պատմությունը, պատմության պարբերացումը, պատմական աղբյուրները, պատմական գործընթացի կարևորությունը: Քաղաքակրթության տիպաբանությունը. քաղաքական, տնտեսական, հասարակական, մշակութային: Հնագույն քաղաքակրթությունների ազդեցությունը արդի աշխարհում: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> Աղբյուրների ուսումնասիրություն: Հիմնախնդիրների հետազոտում: Սահիկաշարերի պատրաստում: 	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները՝ որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Հայոց պատմություն - Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն պետական կազմավորումները և Հին Արևելքի երկրները:</p> <p>Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով:</p> <p>Հայոց լեզու - Լեզու և գիր, լեզվաընտանիք և ժողովուրդներ, գրային համակարգեր, գրանյութ, հնդեվրոպացիներ. տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:</p> <p>ՏՀՏ- տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը դասընթացի ժամանակ:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	

Մ11, Մ14, Մ15, Մ16, Մ24, Մ28, Մ29, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41:

Թեմա 2

Հին Արևելքի քաղաքակրթությունները

Նպատակ

Ձևավորել հինարևելյան հասարակությունների կազմավորման, զարգացման գործընթացների ազդեցությունը համաշխարհային պատմության համատեքստում վերլուծելու հմտություն:

Վերջնարդյունք

- 10.2.1. Հետազոտի հին արևելյան հասարակությունների ձևավորման և զարգացման գործընթացները, համեմատի և համադրի այդ հասարակությունները:
- 10.2.2. Վերլուծի հին արևելյան հասարակությունների ազդեցությունը համաշխարհային պատմական գործընթացների վրա:
- 10.2.3. Հետազոտի և ներկայացնի հին արևելյան հասարակություններում ձևավորված համակարգերը:
- 10.2.4. Գնահատի հին արևելյան հասարակությունների դերը արդի աշխարհում:

Թեմայի բովանդակություն

- 1. Հին Եգիպտական հասարակությունը: Քաղաքակրթական ձեռքբերումները և արդի հիմնախնդիրները:
- 2. Հին Միջագետքի հասարակությունը (Ք.ա. IV հազարամյակ - Ք.ա. 539 թ.), քաղաքակրթական ձեռքբերումները, և արդի հիմնախնդիրները:
- 3. Իրանական բարձրավանդակի պետությունները: Աքեմենյան աշխարհակալ տերությունը:
- 4. Փոքր Ասիայի, Արևելամիջերկրածովյան երկրների և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունները, քաղաքակրթական ձեռքբերումները:
- 5. Հին Չինաստանի քաղաքակրթությունը, քաղաքակրթական ձեռքբերումները և արդի հիմնախնդիրները:
- 6. Հին Հնդկաստանի քաղաքակրթությունը, քաղաքակրթական ձեռքբերումները և արդի հիմնախնդիրները:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
---------------------------------------	--------------------------------

- Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով,
- Գրաֆիկական կազմակերպիչներ
- Ֆիլմերի դիտում և քննարկում,
- Կլոր սեղան-քննարկում,
- Բանավեճ,
- Էսսե:

Ժամանակ և տարածություն

Պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների փոխհարաբերությունները անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:

Միջառարկայական կապերը թեմայում
<p>Հայոց պատմություն - Հայկական լեռնաշխարհը հնագույն ժամանակներում, Հայկական լեռնաշխարհի պետական կազմավորումները և Հին Արևելքի երկրները:</p> <p>Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով:</p> <p>Հայոց լեզու - Լեզու և գիր, լեզվաընտանիք և ժողովուրդներ, գրային համակարգեր, գրանյութ, հնդեվրոպացիներ. տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:</p> <p>Գրականություն - Աշխարհի առաջին էպոսը, առասպելներ:</p> <p>Արվեստ – մշակույթի ուսումնասիրում:</p> <p>ՏՀՏ- տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը դասընթացի ժամանակ:</p>
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ15, Մ16, Մ24, Մ28, Մ29, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41:

Թեմա 3
Անտիկ քաղաքակրթությունները
Նպատակ
Ձևավորել Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների սկզբնավորման, զարգացման ու անկման օրինաչափությունները և առանձնահատկությունները վերլուծելու, անտիկ քաղաքակրթությունների ազդեցությունը ներկայիս աշխարհի վրա գնահատելու հմտություն:
Վերջնարդյունք
<p>10.3.1. Վերլուծի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:</p> <p>10.3.2. Համեմատի անտիկ քաղաքակրթությունները Հին արևելյան քաղաքակրթությունների հետ:</p> <p>10.3.2. Գնահատի անտիկ քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները՝ որպես հասարակությունների զարգացման խթան:</p> <p>10.3.4. Ներկայացնի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ազդեցությունը արդի աշխարհում:</p>
Թեմայի բովանդակություն
<ol style="list-style-type: none"> 1. Քաղաք-պետությունները և ժողովրդավարության դրսևորումները Հին Հունաստանում: 2. Հույն փիլիսոփաների գաղափարները՝ հասարակության զարգացման միջոց: 3. Պելոպոնեսյան պատերազմները. քաղաքակրթական ճգնաժամը Հին Հունաստանում: 4. Հելլենիստական մշակույթի ազդեցությունը արևելյան հասարակությունների վրա: 5. Հռոմեական հասարակության զարգացման փուլերը: «Հռոմեական աշխարհ»-ի

<p>գաղափարը:</p> <p>6. Զրիստոնեության տարածումը Հռոմում. հասարակության կերպափոխումը:</p> <p>7. Հունահռոմեական քաղաքակրթության ազդեցությունը. միջնադարից մինչև մեր օրեր:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> • Համեմատություն հունական և հռոմեական հասարակությունների և մշակույթների, ռազմարվեստի միջև: • Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով: • Հիմնախնդիրների հետազոտում: • Սահիկաշարերի պատրաստում: • Էսսե: 	<p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահռչակելու, պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը: Անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հղիվոյթում:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Հայոց պատմություն - Հայկական լեռնաշխարհը հնագույն և հին ժամանակներում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների, հավատալիքների ու դիցարանի իմացություն, համեմատություն, Հայաստանը և Հին հունական ու հռոմեական քաղաքակրթությունները:</p> <p>Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով:</p> <p>Հայոց լեզու -Բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:</p> <p>Գրականություն - Հոմերոսի պոեմները, հին հռոմեական գրականությունը, անտիկ պատմագրությունը և Հայաստանը:</p> <p>Արվեստ - Հին աշխարհի հրաշալիքներ, արվեստի գործեր:</p> <p>Հասարակագիտություն–կառավարման համակարգերի և հասարակությունների, փիլիսոփայական գաղափարների ուսումնասիրում:</p> <p>ՏՀՏ-տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը դասընթացի ժամանակ:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնադրոյունքների հետ	
Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ15, Մ16, Մ24, Մ28, Մ29, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41:	

Թեմա 4
Հին աշխարհի մայրամուտը և Նորի սկզբնավորումը
Նպատակ
<p>Ձևավորել Հին աշխարհի մայրամուտի և Նորի սկզբնավորման պատճառները, օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, համաշխարհայնացման դրևորումներն ու ներկայիս աշխարհի հետ բազմատեսակ կապերը հետազոտելու և վերլուծելու հմտությունը:</p>
Վերջնադրոյունք

- 10.4.1. Հետազոտի Հին աշխարհի հասարակական ճգնաժամն ու Նորի ձևավորման նախադրյալները:
- 10.4.2. Վերլուծի համաշխարհայնացման դրսևորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքն արևմուտքում և արևելքում:
- 10.4.3. Համեմատի անտիկ և միջնադարյան քաղաքակրթությունները, բացահայտի օրինակափոխություններն ու առանձնահատկությունները:
- 10.4.4. Մեկնաբանի պատմական փորձը հաջորդ սերունդներին փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Թեմայի բովանդակություն

1. Նոր պետությունների առաջացումն Արևմտահռոմեական կայսրության տարածքում: Հասարակության վերափոխումը:
2. Կաթոլիկ եկեղեցին և քրիստոնեական հասարակության ձևավորումը Արևմտյան Եվրոպայում:
3. Բյուզանդական «ուղղափառ» հասարակության ձևավորումը: Հոգևոր-մշակութային կապի խզումը Բյուզանդիայի և կաթոլիկ Եվրոպայի միջև:
4. Սասանյան Իրանը արևելք-արևմուտք հակադրության մեջ:
5. Իսլամի ծագումը: Արաբա-մուսուլմանական աշխարհի ձևավորումը, մուսուլմանական Իսլամի:
6. Չինական հասարակության արժեհամակարգի ձևավորումը միջնադարում:
7. Հնդկաստանի հասարակությունը միջնադարում. կրոնադավանաբանական ազդեցությունները:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր

- Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով,
- Հիմնախնդիրների հետազոտում:
- Սահիկաշարերի պատրաստում:
- Խնդիրների առաջադրում, լուծումների ներկայացում և քննարկում:
- Բանավեճ:
- Քննարկում:
- Էսսե:

Խաչվող հասկացություններ

Համաշխարհայնացում
 Հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հայոց պատմություն - Հայաստանը հելլենիզմի դարաշրջանում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների, դիցարանի իմացություն, համեմատություն: Հայաստանը և հելլենիստական աշխարհը:

Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով:

Հայոց լեզու - Բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:

Գրականություն-Հելլենիստական դարաշրջանի գրականությունը, պատմագրությունը և Հայաստանը:

Արվեստ -Հին աշխարհի հրաշալիքներ, հելլենիզմի դարաշրջանի արվեստի գործեր:

ՏՀՏ- Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը:

Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնադրյունքների հետ

Թեմա 5

Չարգացած և ուշ միջնադար

Նպատակ

Ձևավորել միջնադարյան քաղաքակրթությունների զարգացման և փոփոխման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, միջնադարյան քաղաքակրթությունների և ներկայիս աշխարհի առնչությունները հետազոտելու և վերլուծելու հմտություն:

Վերջնարդյունք

- 10.5.1. Վերլուծի Չարգացած միջնադարի տարբեր քաղաքակրթությունների զարգացման և փոփոխման առանձնահատկությունները:
- 10.5.3. Հետազոտի ձևավորված գաղափարներն ու գործընթացները, որոնք հիմք դարձան հասարակության փոփոխության համար:
- 10.5.2. Գնահատի միջնադարյան դարաշրջանի քաղաքակրթական ձեռքբերումները: համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, ցույց տա մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու անհրաժեշտությունը:
- 10.5.4. Վեր հանի միջնադարի ու ներկայիս աշխարհի բազմատեսակ կապերը, ցույց տա իր և սերունդների կապը պատմության մեջ:

Թեմայի բովանդակություն

- 1. Մոնղոլ-թաթարական արշավանքները. քոչվորական հասարակությունից անցում դեպի «Եվրասիական տերության»:
- 2. Հարյուրամյա պատերազմը և դրա ազդեցությունը արևմտաեվրոպական հասարակությունների և պետությունների վրա:
- 3. Ռուսական պետության և հասարակության կայացումը XIV-XVI դարերում: Մոսկովյան Ռուսիա:
- 4. Թյուրք-մուսուլմանական զավթողական քաղաքականությունը և արևելաքրիստոնեական հասարակությունների ճգնաժամը: Օսմանյան տերություն:
- 5. «Մինչկյուլումբոսյան ամերիկյան» հասարակությունների զարգացման առանձնահատկությունները:
- 6. Աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունները և դրանց սոցիալ-տնտեսական հետևանքները:
- 7. Չինական և ճապոնական քաղաքակրթությունը Չարգացած և Ուշ միջնադարում: Նոր հասարակությունների և պետությունների ձևավորումը:
- 8. Հնդկաստանի հասարակության համակեցութային կերպափոխումները Մեծ մողոլների օրոք:
- 9. Ռեֆորմացիայի ազդեցությունը եվրոպական հասարակության վրա:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
---------------------------------------	--------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Հիմնախնդիրների հետազոտում: • Բանավեճեր, քննարկումներ: • Խնդիրների առաջադրում, լուծումների ներկայացում ու քննարկում: • Էսսե: 	<p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահռչակելու, պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Հայոց պատմություն - Հայաստանը միջնադարում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և միջնադարյան քաղաքակրթությունները:</p> <p>Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով:</p> <p>Հայոց լեզու - Բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:</p> <p>Գրականություն - Միջնադարյան եվրոպական և արևելյան գրականությունը, միջնադարյան պատմագրությունը և Հայաստանը:</p> <p>Արվեստ - Միջնադարյան մշակույթի և արվեստի գործեր:</p> <p>ՏՀՏ- Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը:</p>	
<p>Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ</p>	
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ15, Մ16, Մ24, Մ28, Մ29, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41:</p>	

<p>Թեմա 6</p>
<p>Նոր աշխարհի հասարակական և մշակութային նկարագիրը</p>
<p>Նպատակ</p>
<p>Ձևավորել Նոր Եվրոպայի հասարակագի ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները հետազոտելու, վերլուծելու և արդի աշխարհի վրա ունեցած ազդեցությունը գնահատելու հմտություն:</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>
<p>10.6.1. Վերլուծի նոր ժամանակների հասարակարգի քաղաքական, հասարակական, սոցիալական և մշակութային զարգացումներն ու գործընթացները:</p> <p>10.6.2. Մեկնաբանի տարբեր հասարակությունների քաղաքակրթական մարտահրավերների հաղթահարման ուղիները և կազմի խնդիրների լուծման իր տարբերակները:</p> <p>10.6.3. Հետազոտի նոր ժամանակներում ձևավորված գիտական և մշակութային արժեքները և դրանց ազդեցությունը հասարակության զարգացման տարբեր բնագավառների վրա:</p> <p>10.6.4. Գնահատի նոր ժամանակների մշակույթի ազդեցությունը ներկայիս աշխարհի վրա:</p>
<p>Թեմայի բովանդակություն</p>

1. Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրի վերակառուցումը, համակեցուծային հարաբերությունները եվրոպայում:
2. Արդյունաբերական քաղաքակրթության առաջացումը. արդյունաբերական հեղաշրջումը, հետևանքները:
3. Հասարակական փոփոխությունները, առօրյա կյանքն ու կենցաղավարությունը:
4. Գիտական նորարարությունները որպես հասարակության զարգացման շարժիչ ուժ: Գիտություն և կրթություն:
5. Վերածնունդը՝ հասարակության փոփոխման խթան:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ul style="list-style-type: none"> • Աշխատանք սկզբնաղբյուրներով: • Հիմնախնդիրների հետազոտում: • Խնդիրների առաջադրում, լուծումների ներկայացում ու քննարկում: • Ռեֆերատ: • Էսսե: • Բանավեճ: 	<ul style="list-style-type: none"> • Անհատ և հարաբերություններ <p>Արժևորել անհատի կյանքը, համոզմունքները, արժեհամակարգը, անձնական, ֆիզիկական, մտավոր, սոցիալական, հոգևոր առողջությունը, մարդկային փոխհարաբերությունները ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հայոց պատմություն - Հայաստանը նոր ժամանակներում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և նոր ժամանակների եվրոպան:

Աշխարհագրություն - Աշխատանք քարտեզներով:

Հայոց լեզու - Տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում:

Գրականություն - Նոր ժամանակների եվրոպական և արևելյան գրականությունը, եվրոպական պատմագրությունը և Հայաստանը:

Արվեստ - Նոր ժամանակների մշակույթի, արվեստի գործերը, հուշարձաններ:

Հասարակագիտություն – Գաղափարախոսությունների և հասարակարգերի ուսումնասիրում:

ՏՀՏ-Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ15, Մ16, Մ22, Մ24, Մ28, Մ29, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41: